



**ŠIAULIŲ MIESTO BENDROJO IR PROFESINIO UGDYMO
MOKYKLŲ 7 - 17 M. AMŽIAUS MOKINIŲ 2021 M.
PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS PATIKRINIMŲ DUOMENŲ
APŽVALGA**

IVADAS

Nuo 2020 m. gegužės 1 d. VSS IS (Vaikų sveikatos stebėsenos informacinėje sistemoje) atsirado galimybė kaupti ir tvarkyti visų šalies ugdymo įstaigas lankančių vaikų ir pilnamečių mokinių sveikatos duomenis, kurie gaunami iš Mokinio sveikatos pažymėjimo.

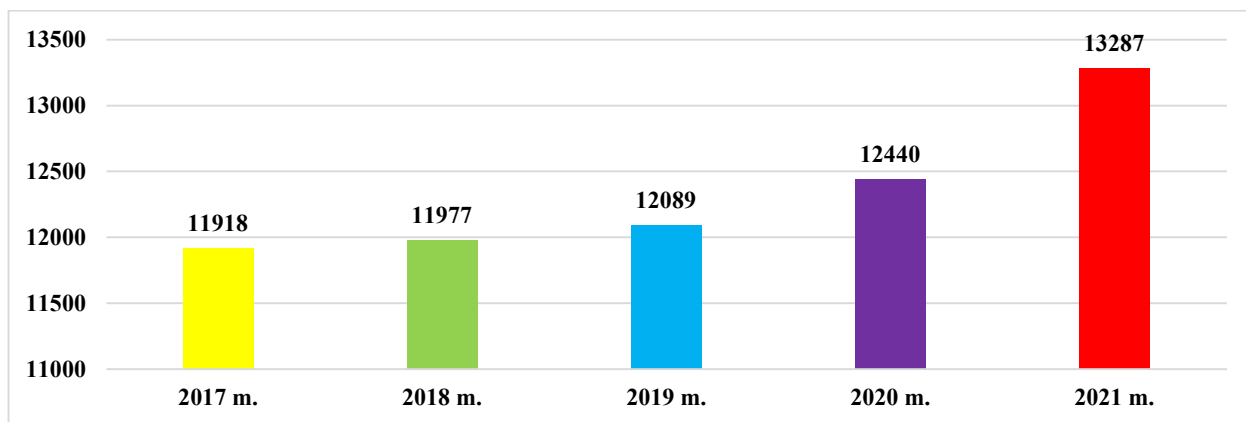
Taip pat nuo 2020 m. gegužės 1 d. Mokinio sveikatos pažymėjimo formos I dalyje „Sveikatos būklės įvertinimas“ atsirado nauji rodikliai – Bendros rekomendacijos ir Specialios rekomendacijos – kuriuos gydytojas užpildo, jei mokinys serga lėtine liga ir (ar) turi sveikatos sutrikimų, kurie riboja mokinio dalyvavimą ugdymo veikloje.

Šioje apžvalgoje pateikiami ir aprašomi Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklas lankančių 7 – 17 m. amžiaus mokinių sveikatos rodikliai, nustatyti profilaktinių sveikatos patikrinimų metu. Naudotasi Higienos instituto Vaikų sveikatos stebėsenos informacinės sistemos specialistų parengtu leidiniu „Mokinių sveikata 2021 m.“

Apžvalgoje pateikiami ir 7 – 17 m. vaikų ligotumo duomenys gauti iš Privalomojo sveikatos draudimo informacinės sistemos „Sveidra“. Šie duomenys apima tik ugdymo įstaigas lankančius vaikus, kurie kreipėsi į asmens sveikatos priežiūros įstaigą dėl sveikatos sutrikimo.

Mokinio sveikatos pažymėjimo pateikimo apžvalga

Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklas 2017 m. lankė 11 918 7 – 17 m. amžiaus mokinių, o 2021 m. – 13 287 mokiniai t. y. jų skaičius per penkerius metus padidėjo 11,5 proc. (1 pav.).

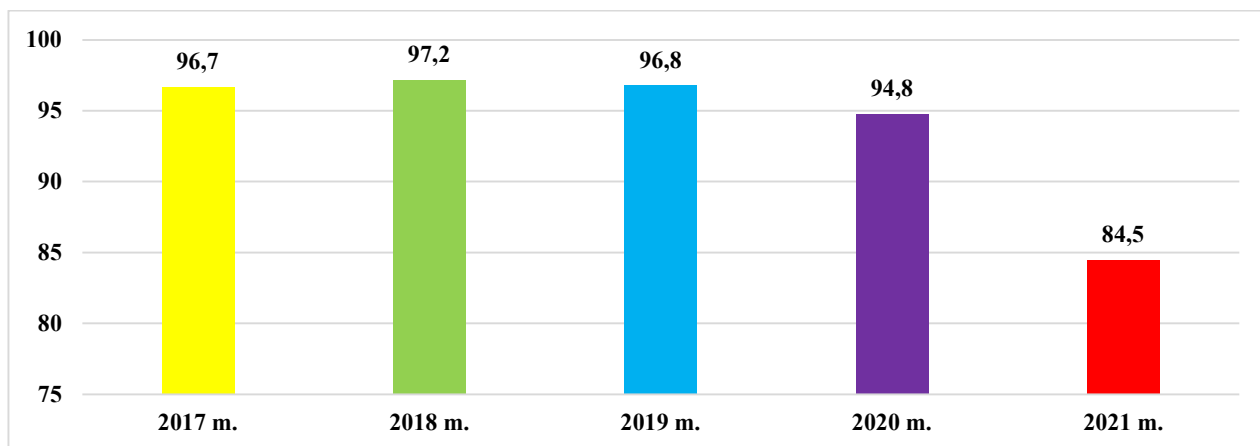


1 pav. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklas lankančių 7–17 m. amžiaus mokinių skaičius 2017-2021 m. (abs. sk.)

Elektroninį Mokinio sveikatos pažymėjimą sudaro dvi atskiros dalys: I dalis „Sveikatos būklės įvertinimas“ ir II dalis „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“. Tai du atskiri dokumentai ir galioja nepriklausomai nuo to, ar pateikta tik I dalis, ar tik II dalis, ar abi dalys kartu. Pirmą pažymėjimo dalį turi teisę pildyti šeimos gydytojas (vaikų ligų ir vidaus ligų gydytojai) arba slaugytojas, antrą dalį – gydytojas odontologas arba gydytojas odontologas specialistas, arba burnos higienistas.

Vertinant 7 – 17 m. amžiaus mokinių Mokinio sveikatos pažymėjimo I dalies pateikimą 2017 - 2020 m. Šiaulių mieste matyti kad, per 95 proc. vaikų turėjo užpildytą I dalį. Tuo tarpu 2021 m. jų dalis sumažėjo iki 84,5 proc. (2 pav.).

Užpildytą II pažymėjimo dalį „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“ 2020 m. turėjo 82,6 proc., o 2021 m. – 78,1 proc. (4,5 proc. mažiau) 7 – 17 m. amžiaus Šiaulių miesto mokinių.

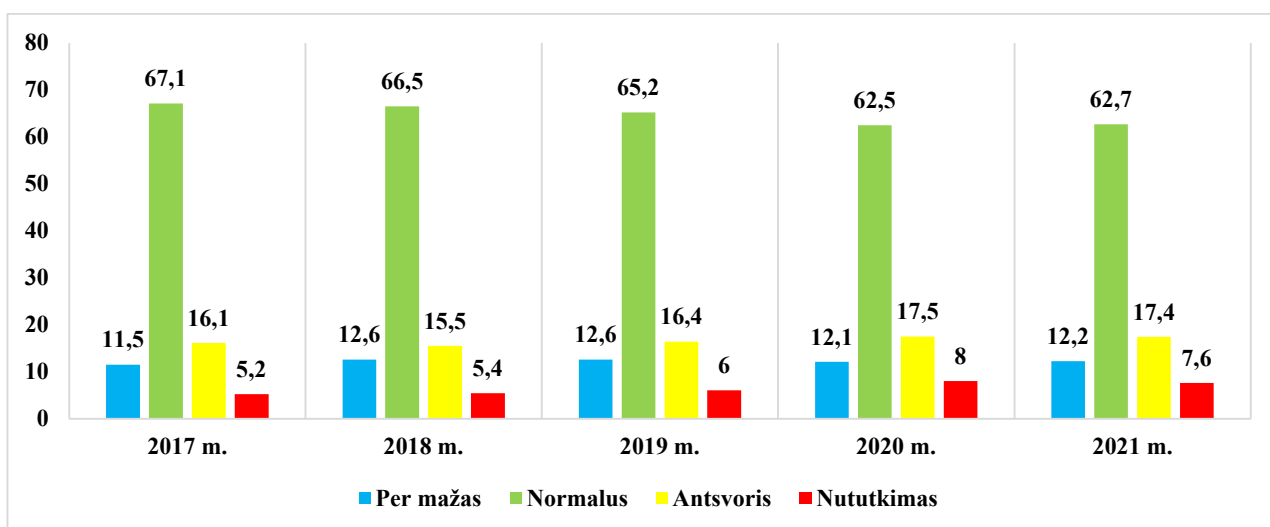


2 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių, turinčių Mokinio sveikatos pažymėjimo užpildytą I dalį, pasiskirstymas 2017-2021 m. (proc.)

Mokinių kūno masės indekso vertinimas

Profilaktinio sveikatos patikrinimo metu šeimos gydytojas išmatuoja vaiko ūgį, svorį, rezultatus įrašo į elektroninį Mokinio sveikatos pažymėjimą, kuriame automatiškai apskaičiuojama kūno masės indekso (toliau – KMI) skaitinė reikšmė ir KMI įvertinimas: per mažas svoris, normalus svoris, antsvoris ar nutukimas. Nuo 2020 m. gegužės 1 d. įsigaliojo 2 – 18 m. amžiaus vaikams pritaikytos KMI vertinimo ribos.

Apžvelgiant 7 – 17 m. amžiaus mokinių KMI įvertinimo rezultatus per penkerius mokslo metus matyti, kad sparčiausiai mažėjo normalų kūno svorį turinčių vaikų dalis. Nuo 2017 m. tokių mokinių dalis Šiaulių mieste sumažėjo 4,4 proc. Antsvorį turinčių mokinių dalis padidėjo 1,3 proc., nutukimą – 2,4 proc. (3 pav.).



3 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių KMI įvertinimo pasiskirstymas 2017-2021 m. (proc.)

Lyginant 7 – 17 m. amžiaus mokinių KMI vertinimo rezultatus pagal lytį Šiaulių mieste 2017 – 2021 m. matyti, kad kiek didesnė dalis mergaičių nei berniukų turėjo per mažą kūno svorį ir jų dalis per penkis metus padidėjo 0,5 proc. Tuo tarpu kiek didesnė dalis berniukų nei mergaičių buvo nutukę ir jų dalis per penkis metus padidėjo 1,6 proc. (1 lentelė).

1 lentelė. 7–17 m. amžiaus mokinių KMI įvertinimas 2017–2021 m., lyginant pagal lytį (proc.)

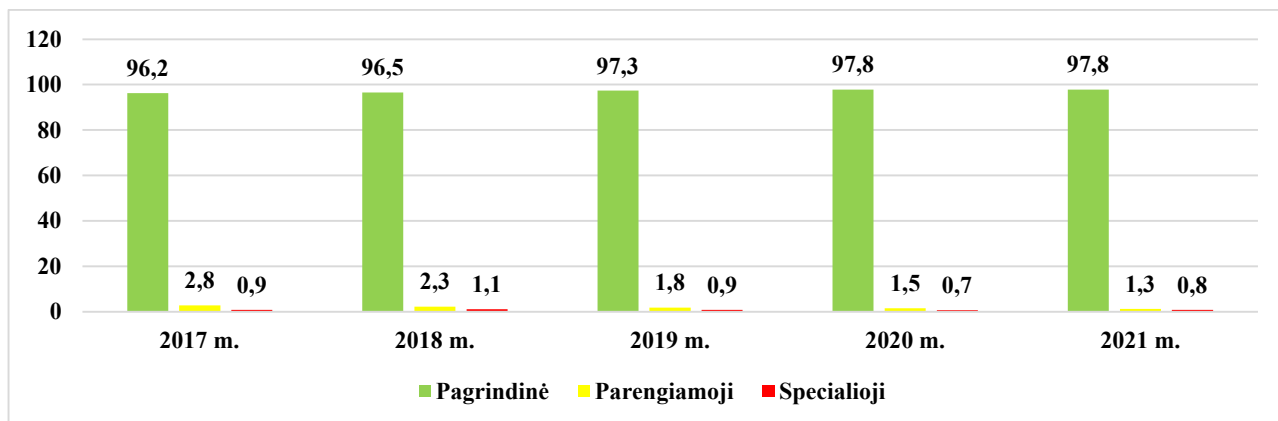
	Per mažas		Normalus		Antsvoris		Nutukimas	
	B	M	B	M	B	M	B	M
2017 m.	5,2	6,3	33,6	33,5	8,1	8,0	2,9	2,3
2018 m.	5,8	6,8	33,4	33,1	7,6	7,9	3,1	2,3
2019 m.	5,6	7,0	32,5	32,1	8,3	8,2	3,8	2,7
2020 m.	5,4	6,7	30,7	31,8	9,2	8,3	4,7	3,3
2021 m.	5,4	6,8	31,8	31,0	9,1	8,3	4,5	3,1

Mokinių fizinio pajėgumo įvertinimas

Kasmetinio mokinio sveikatos patikrinimo metu gydytojas, įvertinęs vaiko fizinę sveikatos būklę, jo sveikatos pažymėjime nurodo fizinio ugdymo grupę: pagrindinę, parengiamąją, specialiąją ar, esant poreikiui, pažymi, iki kurios dienos mokinys atleidžiamas nuo fizinio lavinimo pamokų.

Pagrindinei fizinio ugdymo grupei priskiriami visiškai sveiki ar turintys nedidelių sveikatos sutrikimų (nedidelio laipsnio regos sutrikimai, netaisyklinga laikysena, funkciniai negalavimai ir pan.) mokiniai. Parengiamajai fizinio ugdymo grupei priskiriami mokiniai, turintys nedidelių sveikatos sutrikimų, persirgę tam tikromis ligomis ir laikinai negalintys lankyti kūno kultūros pamokų visu pajėgumu. Specialiajai fizinio ugdymo grupei priskiriami mokiniai, turintys nuolatinių ar laikinų sveikatos sutrikimų, kurie su tam tikrais apribojimais netrukdo jiems dalyvauti ugdymo veikloje. Tokie vaikai sportuoja pagal specialią kūno kultūros programą ar lanko gydomosios kūno kultūros pratybas.

Apžvelgiant Šiaulių miesto mokinių fizinio pajėgumo pokyčius per penkerius mokslo metus matyti, kad vaikų, priskirtų pagrindinei fizinio ugdymo grupei, dalis išaugo 1,6 proc. Mokinių, kuriems nustatyta parengiamoji fizinio ugdymo grupė, dalis sumažėjo 1,5 proc., specialioji - 0,1 proc. (4 pav.).



4 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių pasiskirstymas fizinio ugdymo grupėse 2017-2021 m. (proc.)

Vertinant 7 – 17 m. amžiaus mokinių pasiskirstymą fizinio ugdymo grupėse pagal lytį 2017 – 2021 m. Šiaulių mieste matyti, kad padidėjo tiek mergaičių (0,9 proc.), tiek berniukų (1,4 proc.) dalis, kurie sportavo pagrindinėje fizinio ugdymo grupėje. Parengiamajoje fizinio ugdymo grupėje sportuojančių ir mergaičių (1,0 proc.), ir berniukų (0,6 proc.) dalis per penkis metus sumažėjo (2 lentelė).

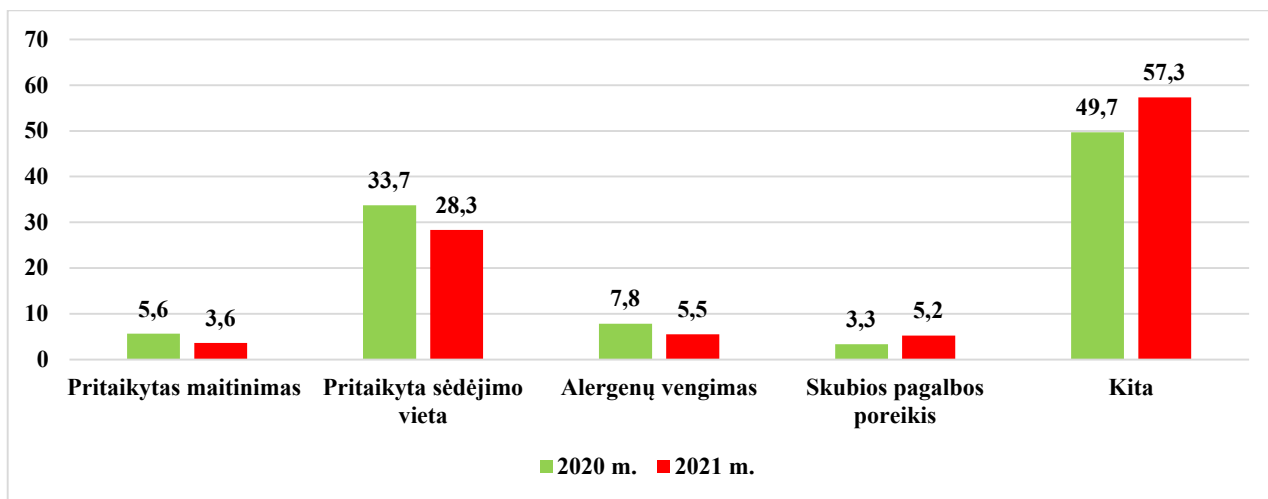
2 lentelė. 7–17 m. amžiaus mokinių pasiskirstymas fizinio ugdymo grupėse 2017-2021 m., lyginant pagal lytį (proc.)

	Pagrindinė		Parengiamoji		Specialioji	
	B	M	B	M	B	M
2017 m.	47,9	47,6	1,2	1,7	0,4	0,5
2018 m.	48,4	48,1	0,9	1,4	0,5	0,6
2019 m.	48,8	48,4	0,8	1,0	0,4	0,5
2020 m.	48,9	48,9	0,7	0,8	0,4	0,3
2021 m.	49,3	48,5	0,6	0,7	0,5	0,3

Mokinių dalyvavimas ugdymo veikloje

Mokinys, sergantis lėtine liga ir (ar) turintis sveikatos sutrikimų, kurie riboja mokinio dalyvavimą ugdymo veikloje, gali dalyvauti ugdymo veikloje, laikydamasis rekomendacijų. Gydytojas elektroniniame Mokinio sveikatos pažymėjime iš pasirinkto sąrašo pažymi bendrą rekomendaciją arba užpildo specialią rekomendaciją, nurodydamas mokinio ligos/sveikatos sutrikimo TLK-10-AM kodą ir aprašydamas specialias rekomendacijas ir (ar) pirmosios pagalbos priemones, kurių gali prireikti mokiniui, dalyvaujančiam ugdymo veikloje.

2020 m 20,6 proc., o 2021 m. – 21,7 proc. 7 – 17 m. amžiaus Šiaulių miesto mokinių buvo nurodytos bendros rekomendacijos. Rekomendacija dėl sėdėjimo vietos pritaikymo nurodyta kas trečiam, alergenu vengimas – kas penkioliktam, pritaikytas maitinimas ir skubios pagalbos poreikis - kas dvidešimt ketvirtam sveikatą pasitikrinusiam mokiniui (5 pav.).

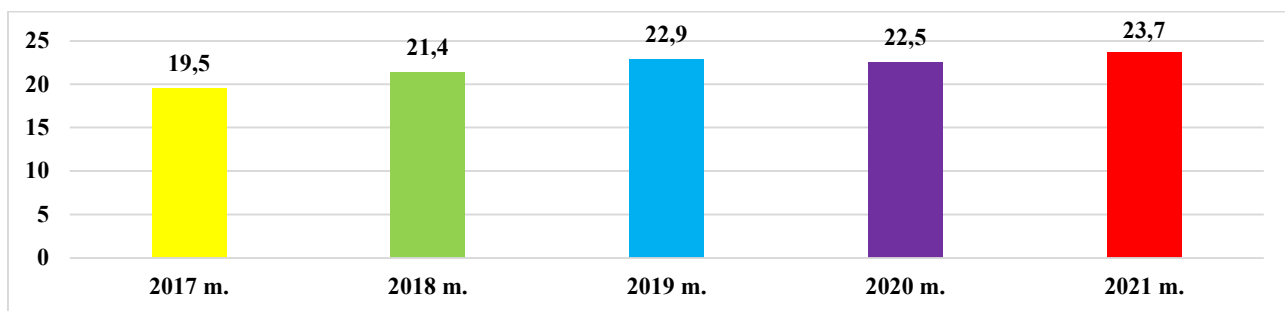


5 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių, kuriems nurodytos bendros rekomendacijos, pasiskirstymas 2020-2021 m. (proc.)

Mokinių dantų ir žandikaulių būklės apžvalga

Gydytojas odontologas, atlikdamas kasmetinį mokinio sveikatos patikrinimą, įvertina mokinio dantų, žandikaulių būklę ir įrašo rezultatus į Mokinio sveikatos pažymėjimo antrą dalį „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“. Jeigu profilaktinio sveikatos patikrinimo metu gydytojas odontologas neranda ėduonies pažeistų, plombuotų ir dėl ėduonies išrautų dantų, Mokinio sveikatos pažymėjime ties raidėmis k, p, i bei K, P, I įrašomi nuliai - tai reiškia, kad vaiko dantys sveiki.

Per penkerius mokslo metus Šiaulių mieste tik kiek daugiau nei penktadalis visų patikrintų 7 – 17 m. amžiaus mokinių turėjo sveikus dantis (6 pav.).



6 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių, kurių dantys sveiki, pasiskirstymas 2017-2021 m. (proc.)

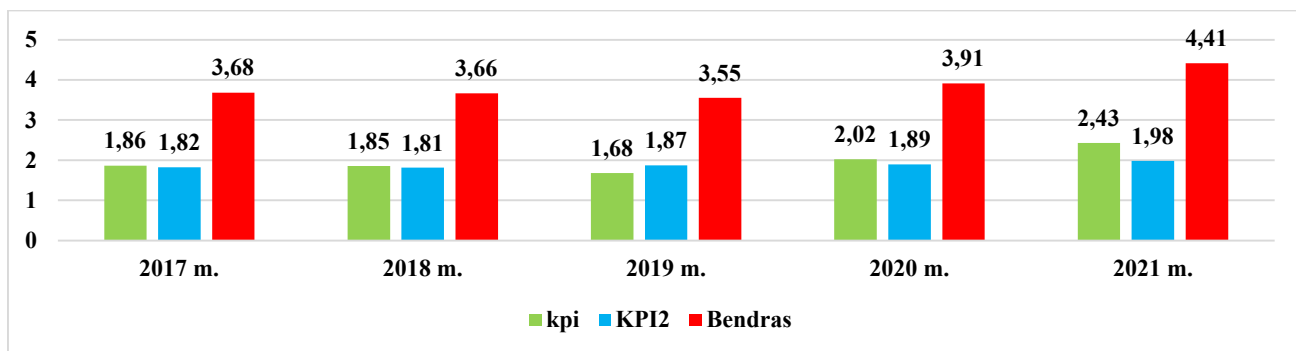
Gydytojas, įvertinęs ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų skaičių, įrašo rezultatus pažymėjime ties raidėmis k, p, i (pieniniai dantys) ir ties raidėmis K, P, I (nuolatiniai dantys) – apskaičiuojamas dantų ėduonies intensyvumo rodiklis.

KPI indeksas tai - dantų ėduonies intensyvumo rodiklis, kuris rodo, kiek ėduonies pažeistų dantų tenka vienam asmeniui.

KPI intensyvumo lygiai:

- Labai mažas 0,0 - 1,0;
- Mažas 1,1 – 2,6;
- Vidutinis 2,7 – 4,4;
- Didelis 4,5 – 6,6;
- Labai didelis > 6,7.

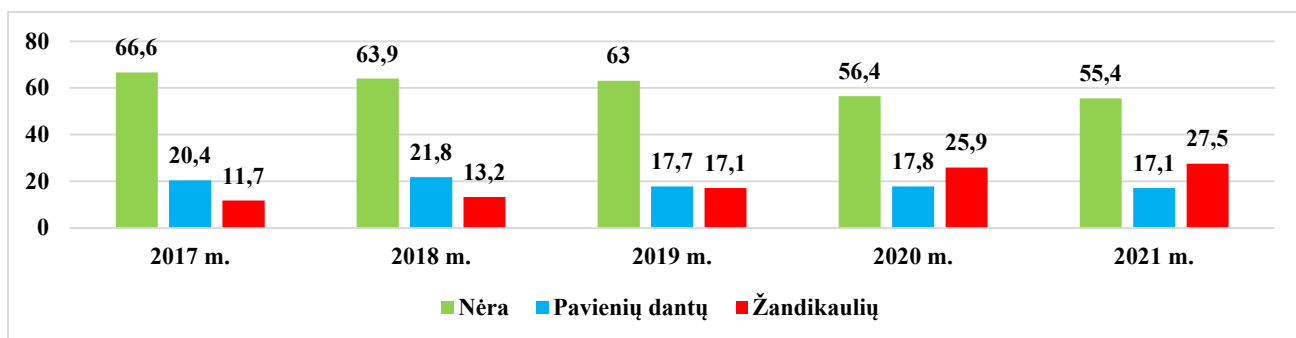
Per penkerius mokslo metus 7 – 17 m. amžiaus mokiniams nustatytas bendro dantų ėduonies intensyvumo lygis buvo vidutinis ir šio rodiklio reikšmė Šiaulių mieste 2021 m. padidėjo 0,73 vieneto (7 pav.).



7 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių kpi, KPI ir kpi+KPI reikšmių pasiskirstymas 2017-2021 m.

Profilaktinio sveikatos patikrinimo metu gydytojas odontologas taip pat įvertina mokinio sąkandžio būklę.

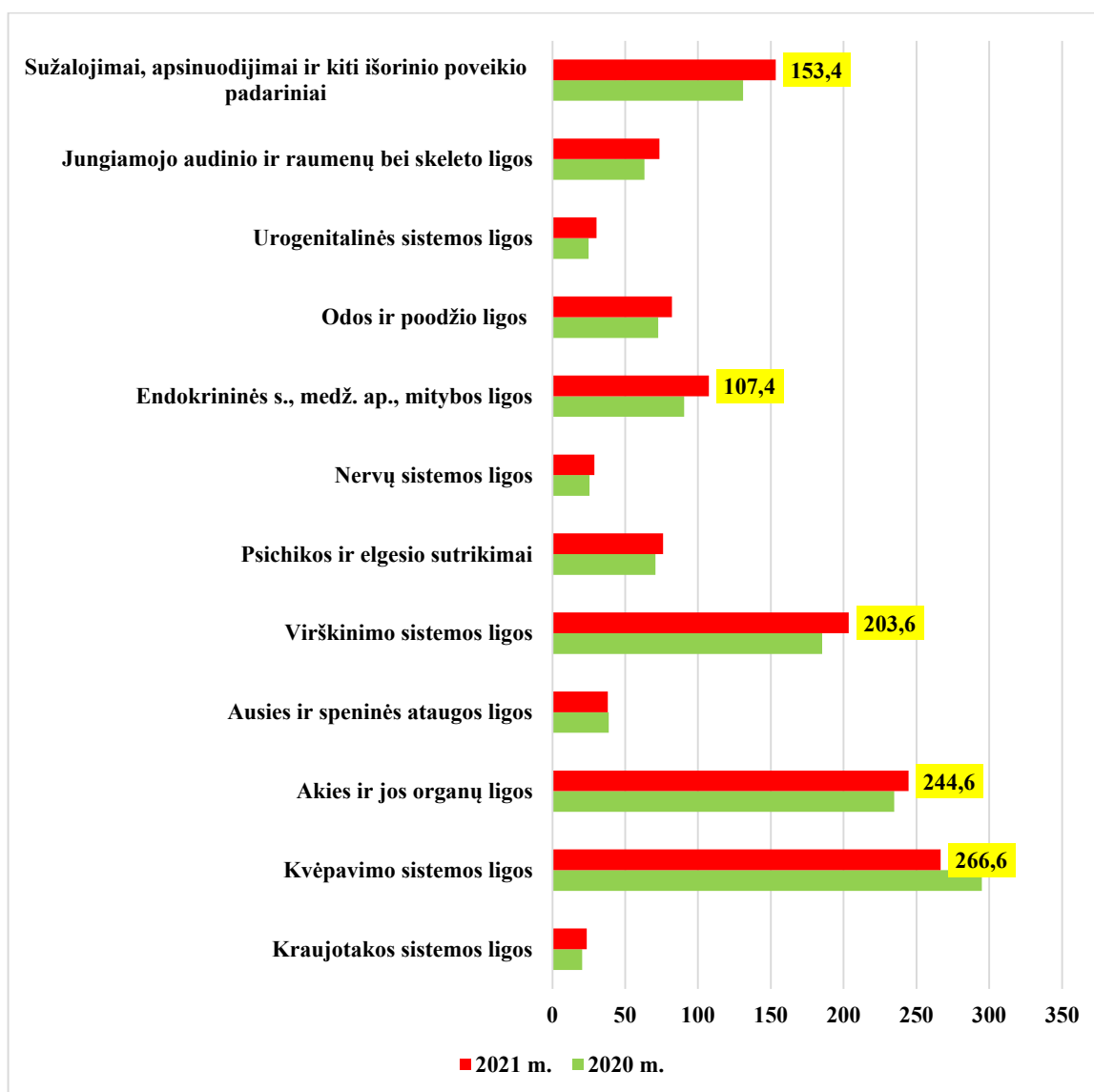
Per penkerius mokslo metus Šiaulių mieste du trečdaliai 7 – 17 m. amžiaus mokinių neturėjo sąkandžio patologijos. Pavienių dantų patologija nustatyta beveik penktadaliui mokinių. Šis rodiklis per penkerius mokslo metus sumažėjo 3,3 proc. Žandikaulių patologija nustatyta kas penktam mokiniui. Per penkerius mokslo metus tokių mokinių dalis išaugo 15,8 proc. (8 pav.).



8 pav. 7–17 amžiaus mokinių sąkandžio patologijos įvertinimo pasiskirstymas 2017-2021 m. (proc.)

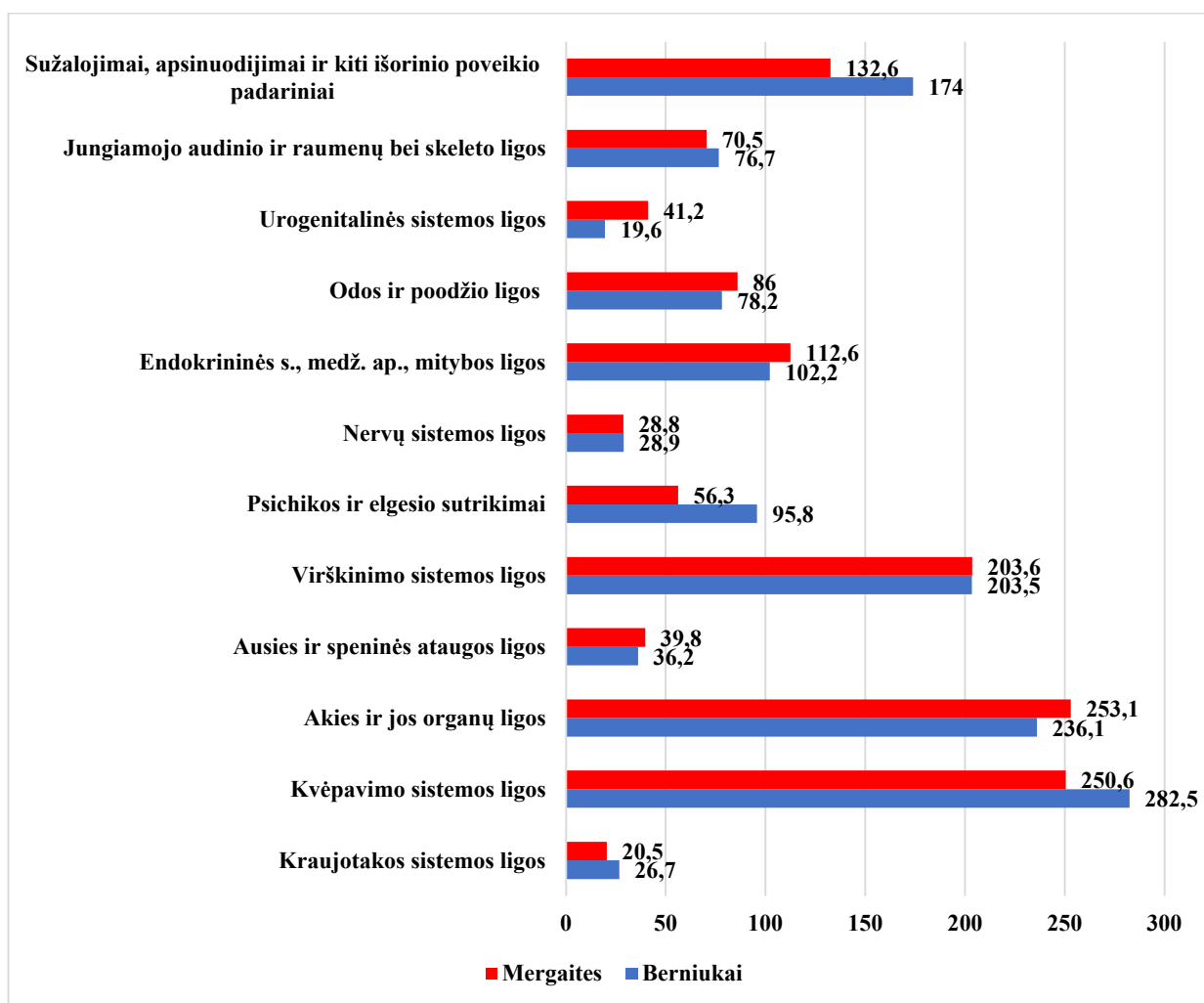
Mokinių ligotumo rodiklių apžvalga

Remiantis Privalomojo sveikatos draudimo informacinės sistemos „Sveidra“ duomenimis, 2021 m. didžiausias Šiaulių miesto 7 – 17 m. amžiaus mokinių ligotumas buvo kvėpavimo sistemos ligomis (266,6/1000 gyv.). Antroje vietoje buvo akies ir jos priedinių organų ligos (244,6/1000 gyv.). Trečioje vietoje - virškinimo sistemos ligos (203,6/1000 gyv.) Sužalojimai, apsinuodijimai ir kiti išorinių poveikių padariniai nustatyti 153,4/1000 gyv. Ligos endokrininėmis ir medžiagų apykaitos ligomis 7 – 17 m. amžiaus grupėje sudarė 107,4/1000 gyv. (9 pav.).



9 pav. Šiaulių miesto 7–17 amžiaus mokinių ligotumas 2020-2021 m. 1 000 gyv.

Vertinant 7 – 17 m. amžiaus mokinių ligotumą pagal lytį matyti kad, daugiau mergaitėms buvo nustatyta akies ir jos organų ligų (253,1/1000 gyv.), endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligų (112,6/1000 gyv.), odos ir poodžio ligų (86,0/1000 gyv.) bei urogenitalinės sistemos ligų (41,2/1000 gyv.). Tuo tarpu berniukams daugiau buvo nustatyta kvėpavimo sistemos ligų (282,5/1000 gyv.), sužalojimų, apsinuodijimų ir kitų išorinių poveikių padarinių (174,0/1000 gyv.), psichikos ir elgesio sutrikimų (95,8/1000 gyv.) (10 pav.).



10 pav. Šiaulių miesto 7–17 amžiaus mokinių ligotumas 2021 m., lyginant pagal lytį 1 000 gyv.

APIBENDRINIMAS

- Šiaulių mieste bendrojo ugdymo mokyklas lankančių 7 – 17 m. mokinių skaičius per penkerius metus padidėjo 11,5 proc.
- 7 – 17 m. mokinių, turinčių užpildytą Mokinio sveikatos pažymėjimo I dalį, lyginant su 2020 m. sumažėjo 10,3 proc.
- Nuo 2017 m. mokinių, turinčių normalų svorį Šiaulių mieste sumažėjo 4,4 proc. Antsvorį turinčių mokinių dalis padidėjo 1,3 proc., nutukimą – 2,4 proc. Kiek didesnė dalis mergaičių nei berniukų turėjo per mažą kūno svorį ir ta dalis per penkis metus padidėjo 0,5 proc. Tuo tarpu kiek didesnė dalis berniukų nei mergaičių buvo nutukę ir ta dalis per penkis metus padidėjo 1,6 proc.
- Per penkerius mokslo metus mokinių, priskirtų pagrindinei fizinio ugdymo grupei, dalis išaugo 1,6 proc. Mokinių, kuriems nustatyta parengiamoji fizinio ugdymo grupė, dalis sumažėjo 1,5 proc., specialioji - 0,1 proc.
- Rekomendacija dėl sėdėjimo vietos pritaikymo nurodyta kas trečiam, alergenų vengimas – kas penkioliktam, pritaikytas maitinimas ir skubios pagalbos poreikis - kas dvidešimt ketvirtam sveikatą pasitikrinusiam mokiniui.
- Per penkerius mokslo metus Šiaulių mieste tik kiek daugiau nei penktadalis visų patikrintų 7 – 17 m. amžiaus mokinių turėjo sveikus dantis. Bendro dantų ėduonies intensyvumo lygis buvo vidutinis ir šio rodiklio reikšmė Šiaulių mieste 2021 m. padidėjo 0,73 vieneto. Du trečdaliai 7 – 17 m. amžiaus mokinių neturėjo sąkandžio patologijos. Pavienių dantų patologija nustatyta beveik penktadaliui mokinių. Šis rodiklis per penkerius mokslo metus sumažėjo 3,3 proc. Žandikaulių patologija nustatyta kas penktam mokiniui. Per penkerius mokslo metus tokių mokinių dalis išaugo 15,8 proc.
- Šiaulių mieste 2021 m. 7 – 17 m. amžiaus mokiniams daugiausiai nustatyta kvėpavimo sistemos ligų. Antroje vietoje buvo akies ir jos priedinių organų ligos, trečioje - virškinimo sistemos ligos. Toliau sekė sužalojimai, apsinuodijimai ir kiti išorinių poveikių padariniai bei endokrininės ir medžiagų apykaitos ligos. Daugiau mergaitėms buvo nustatyta akies ir jos organų, endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos bei odos ir poodžio ligų. Tuo tarpu berniukams daugiau nustatyta kvėpavimo sistemos ligų, sužalojimų, apsinuodijimų ir kitų išorinių poveikių padarinių bei psichikos ir elgesio sutrikimų.